

Гомін України.- 08.10.2019

Павло Клімкін

5 років нової нації: чого досягла Україна і чи є підстави для оптимізму

Павло Клімкін, міністр закордонних справ України у 2014-2019 роках в своїй статті характеризує пройдені п'ять років і виділяє те основне, що зроблене і досягнуте. Ми не загинули, не зазнали поразки, ми зупинили агресора, ми відчули силу й азарт, віднайшли самоповагу й повагу світу. Наразі маємо побудувати вільне демократичне суспільство, де б домінував менталітет вільних людей.

<http://www.homin.ca/news.php/news/21072/group/28>

Хочу коротко озирнутися на пройдені п'ять років і виділити те основне, що ми робили й чого досягли. Ми – це і я, і всі українські дипломати, і всі ми загалом як країна Україна.

Наше життя визначали два головних завдання – одне мирне і одне воєнне, звісно ж, обидва нерозривно між собою пов'язані. Мирне – це завдання, поставлене Майданом: вирватися з сірої зони постсовка та обіймів "русского мира" і рушити до Європи, частиною якої Україна була споконвіку.

Воєнне – нав'язане нам Росією як покарання за наш європейський вибір.

Звучить це завдання украй просто, як це завжди буває, коли йдеться про життя або смерть: захистити Батьківщину й перемогти агресора.

Я недолюблюю патетику, а тому відчуваю незручність, коли роботу дипломатів називають дипломатичним фронтом. Адже зовсім поряд існує не метафоричний, а реальний фронт, на якому по-справжньому ллється кров і гинуть люди.

Саме вони – воїни, добровольці, волонтери, мільйони українців, які допомагали фронтові, – врятували Україну на початку російської навали і стримують ворога усі наступні роки. Завдяки їм ми нині живемо не в колоніальній, а в незалежній і оновленій Україні.

Я розумію, що багато хто хотів би більшого, та попри все широ переконаний: Майдан, всенародний опір російській агресії, віра людей у те, що від них у цьому житті все-таки щось залежить, створили нову Україну. Це країна більш вільна й більш горда, країна, в якій народ усвідомив свою силу й відчув смак боротьби за справедливість та власну гідність.

Для створення політичної нації та відчуття домінуючої національної ідентичності нам будуть потрібні ще мінімум два покоління, але важливо не скласти руки і не дозволити цьому процесу перерватись. Адже навіть збереження досягнутого нам аж ніяк не гарантоване. Ані нашими ворогами, ані нами.

І якщо ми запитаємо українців, чи готові вони боротися і платити необхідну ціну за життя у вільній і незалежній країні, то відповідь може нас щонайменше розчарувати.

Якщо правду кажуть дослідники, начебто в українській нації є відразу два різні ментальні коди – козацький та кріпацький, то тоді ми з вами стали свідками й учасниками

величній історичній метаморфозі – в народі пробудилася козацька ментальність і саме вона тепер має шанс визначити наше майбутнє, якщо ми цього, звісно, щиро хочемо.

Своєю метаморфозою ми здивували багатьох у світі, здивували й змусили себе поважати. Тут я говорю не тільки про друзів, але й про ворогів.

Кремль дуже сильно прорахувався в 2014 році, забувши про здатність українців умиць перетворюватися з нації гречкосіїв у націю воїнів. У результаті план "Новоросія" з тріском провалився. Більше того, розпочавши збройну агресію проти України, Кремль прорахувався і вдруге: він недооцінив не лише нас, але й увесь демократичний світ, цивілізаційні цінності якого ми поділяємо.

Московський режим, який у душі глибоко зневажає Захід, вважаючи його слабаком і боягузом, не сумнівався, що у відповідь на анексію Криму й окупацію Донбасу Захід поохкає кілька днів, а потім заспокоїться й замовкне, як це вже було в 2008 році з російським нападом на Грузію.

Проте цього разу "не так сталося, як гадалося": Захід повів себе абсолютно інакше. І якраз у цьому була й чимала заслуга української дипломатії.

Вже 27 березня 2014 року Генеральна асамблея ООН у своїй резолюції, за яку проголосувала переконлива більшість країн світу, підтвердила територіальну цілісність України і приналежність їй Криму. Пізніше ГА ООН ще неодноразово ухвалювала ініційовані Україною резолюції, зокрема щодо порушень прав людини в окупованому Криму та проблем його мілітаризації.

Ми реально дістали Росію на багатьох міжнародних майданчиках, чи то ООН, ОБСЄ чи Рада Європи, викинувши її з переліку повноправних країн цивілізованого світу.

Без перебільшення унікальним стало формування низки міжнародно-правових процесів проти РФ. Це як ядерна зброя, тільки відкладеної, поступової, але сталої дії.

І попри всі загрози для світової солідарності щодо України – це те, що є в наших руках і залежить від нас. Другого шансу отримати таку зброю в нас не буде.

Зрозуміло, що рішення доведеться чекати досить довго, однак це варте того, адже санкції міжнародних судів та арбітражів є "істиною в останній інстанції" і обов'язковими до виконання. Впевнений, що без відповідного наказу Міжнародного трибуналу з морського права домогтися нещодавнього звільнення наших моряків було б набагато складніше.

Усі ці п'ять років ми безперестанку працювали над тим, щоб Захід не розслаблявся і щоб Росії не вдалося його забалакати. Але наше завдання всі ці п'ять років було не тільки у мобілізації Заходу.

Потрібно було втримати позитивне ставлення тих країн, які з різних причин були нездатні прямо піти проти Росії. У нас на руках були тисячі аргументів, за нами були правда й право, але головним доказом усе-таки була наша власна готовність захищати свою незалежність та європейське майбутнє.

Інакше й бути не може: якщо сам за себе не борешся, то марно сподіватися, що це замість тебе робитиме хтось інший. Як тільки і якщо ми припинимо боротися за себе, то на підтримку інших годі й сподіватися.

Попри поширену думку про неминучість санкцій, отримати їх і тримати всі ці п'ять років було зовсім не очевидною справою.

У результаті Росія й сьогодні перебуває там же, де несподівано для себе опинилася в 2014-му – а саме під одним з найбільш потужних санкційних пакетів у сучасній історії. Ще не було прецеденту, щоб держава-агресор таких масштабів, як Росія, цілих п'ять років залишалася під санкційним тиском світової спільноти.

Мені дуже часто казали, що тримати санкції неможливо, але подивіться – вони насправді посилювалися і фактично зупинили розвиток Росії, увесь цей час стримучи її від подальшого розгортання агресії.

Але й ми, українці, всі ці роки не сиділи склавши руки. І тут бачимо ще один парадокс: країна з розкраденою економікою та розваленою армією стала жертвою воєнної агресії з боку ядерної супердержави й втратила два важливих регіони.

Однак замість того, щоб остаточно рухнути, вона спочатку силами добровольців дає по зубах і зупиняє агресора, потім розбудовує армію, починає реформи і піднімає економіку, так що ВВП, незважаючи на війну, починає зростати.

Цей парадокс, як мені здається, потягнув за собою ще один, цього разу міжнародний парадокс, на який мало хто досі звертав увагу. Як правило, навіть якщо якійсь воюючій країні допомагають, то все одно тримають від неї певну дистанцію, доки не завершиться конфлікт.

У нас же підтримка Заходу у війні йде паралельно з активною інтеграцією у всіх мирних сферах. Я не пригадую, щоб демократичний світ відкрився якійсь іншій воюючій країні так, як відкрився Україні. Ідеться не тільки про Угоду про асоціацію та зону вільної торгівлі з Євросоюзом, про безвізовий режим з ЄС та з десятками інших держав світу, про партнерство України з НАТО. Ідеться про те, що нарешті розпочалася зміна нашої цивілізаційної ідентифікації і в очах Заходу ми поступово набуваємо ознаки "свій".

Говорячи про зміни, що зазнала Україна, хочу сказати пару слів про рідне міністерство закордонних справ. Впевнений, воно ніколи не повернеться в минуле.

І річ не в багатьох змінах, яких ми досягли разом, а в тому, що принцип відповідального лідерства став важливим для багатьох дипломатів. Не бюрократів від зовнішньої політики, а тих, хто готовий брати на себе ініціативу та відповідальність.

Молоді дипломати відчули, що вони можуть чимало зробити не в кінці бюрократичної кар'єри, а саме зараз, гендерна рівність припинила бути абстрактною метою, а перезавантажена Дипломатична академія тепер робить те, що й інші такі заклади у Європі та світі.

Усі ці парадокси та метаморфози, на мою думку, і є найбільшими досягненнями післямайданних років. Ми не загинули, не зазнали поразки, ми зупинили агресора, ми відчули силу й азарт, віднайшли самоповагу й повагу світу.

Наразі маємо побудувати вільне демократичне суспільство, де б домінував менталітет вільних людей. Від цього ми ще дуже далеко.

Захід розраховує на поступове зміцнення демократичних цінностей і зміну поколінь, але в нас немає цього часу. Росія добре розуміє наші виклики і зробить усе можливе, щоб Україна не збереглася у своїх кордонах та стала слабкою федерацією за її планом з регіонами, що змогли б мати право вето на демократично ухвалені всією країною рішення. Всі російські плани стосовно Донбасу – саме про це.

Але з оптимізмом дивлюся у майбутнє.

Українці, наші міста і громади мають фантастичний потенціал, але нам дуже добре вдається не дати йому розкритися.

Якщо держава не може допомогти своїм громадянам, хай хоча б захищає і не заважає. А все інше українці зроблять. Усе залежить від нас самих.

Павло Клімкін,

міністр закордонних справ України у 2014-2019 роках